

**Tammemäe V liivakarjääri mäeeraldise
korrastamistingimustele keskkonnamõju
hindamise algatamata jätmine**

1. OTSUS

Lähtudes Balti Liiv OÜ poolt esitatud Tammemäe V liivakarjääri korrastamistingimuste taotlusest ning tuginedes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 3 lõige 1 punktile 1, § 6 lõige 2 punktile 2, § 6¹ lõigetele 3 ja 5, § 9 lõikele 1, § 11 lõigetele 2, 2², 2³, 4, 8 ja 8¹, keskkonnaministri 16.08.2017 määrusele nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“ **otsustab Keskkonnaamet:**

1.1. Jätta algatamata keskkonnamõju hindamine Tammemäe liivamaardla Tammemäe V liivakarjääri korrastamistingimuste taotluse menetluse raames.

1.2. Keskkonnameetmeid muidu ilmneda võiva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või leevendamiseks ei määrata, kuna need ei ole korrastamistingimuste andmise ajal teada. Kui korrastamise käigus ilmnevad olulised ebasoodsad keskkonnamõjud siis lahendatakse need mõjude ilmnemisel operatiivselt ning kaasates asjaomaseid asutusi ja isikuid

1.3. Täiendavad keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

2. ASJAOLUD

Balti Liiv OÜ (registrikood 16316343, aadress Tartu mnt 84a-159, Kesklinna linnaosa, Tallinn, Harju maakond, Eesti) esitas 01.10.2024 Keskkonnaametile taotluse Tammemäe V liivakarjääri mäeeraldise korrastamistingimuste saamiseks (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 02.10.2024 kirjana nr DM-129802-1).

Balti Liiv OÜ palus taotluses korrastamise tingimustes näha ette võimalus rajatava veekogu maastiku ilmestamiseks ja bioloogilise mitmekesisuse suurendamiseks kolme kuni nelja u 2,5 – 3 ha suuruse tehissaare rajamisega, et tõsta korrastatud ala rekreatiivset ja esteetilist väärtust. Korrastamistingimuste andmisel palus arvestada, et saarte rajamiseks võiks muuhulgas kasutada järgmise koodiga inertseid materjale 01 01 02; 17 01 01; 17 01 02; 17 01 03; 17 01 07; 17 05 04; 17 05 06; 17 05 08 ja 20 02 02.

Keskkonnaamet 17.03.2025 kirjaga DM-129802-2 teatas taotlejale, et Tammemäe V karjääri asukoht hõlmab osaliselt kaitsealuste liikide püsielupaika mis on tundlik vee režiimi muutustele, peab Keskkonnaamet vajalikuks koostada eksperthinnang, kus hinnatakse:

1. Tehissaarte rajamisega kaasnevat võimalikku veerežiimi muutumist (mõju veetasemele);
2. Sellest tulenevaid mõjusid kaitsealustele liikidele;
3. Kumulatiivset mõju Tammemäe järvele.

Märkides, et eksperthinnang tuleb anda ka siis, kui tehissaari otsustatakse mitte rajada. Kuna elupaigad sõltuvad Tammemäe järve veetasemest, tuleb hindamisel arvesse võtta kõik tegurid, mis võivad Tammemäe järve veetaset mõjutada, mh äravoolu kraavi kaudu ja Männiku X uuringuruumi karjääri rajamist. Keskkonnaamet palus esitada eksperthinnang 2 kuu jooksul, s.o hiljemalt 14.05.2025.

Keskkonnaamet kirjadega DM-129802-3 ja DM-129802-4 (17.09.2025 ja 16.12.2025) esitas

taotlejale märgukirjad Tammemäe V liivakarjääri korrastamistingimustele eksperthinnangu küsimisele. Keskkonnaamet palus esitada eksperthinnang hiljemalt 16.02.2026, märkides kui eelpool küsitud andmeid Keskkonnaametile ei edastata, ei ole veendumust negatiivsete mõjude kohta. Seega ei ole veendumust negatiivsete mõjude puudumise kohta ja Keskkonnaameti hinnangul ei saa tehissaarte rajamist lubada.

Tänaeni eksperthinnangut Keskkonnaametile ei ole esitatud ega pikendatud esitamise tähtaega. Seega Keskkonnaamet ei käsitle Tammemäe V keskkonnamõjude eelhinnangus ja korrastamistingimuste andmisel tehissaarte rajamist.

Maavara kaevandamise keskkonnaluba (edaspidi *kaevandamisluba*) nr HARM-153 Tammemäe V liivakarjääri täiteliiva kaevandamiseks kuulub ettevõttele Balti Liiv OÜ. Kaevandamisluba kehtib 20.12.2018 - 19.12.2030.

Tammemäe V liivakarjääri mäeeraldis asub Harju maakonnas Saku vallas Tammemäe külas riigile kuuluval katastriüksusel Tammemäe liivakarjäär (katastritunnus 71801:001:0032). Mäeeraldise pindala on 40,53 ha ja mäeeraldise teenindusmaa pindala on 40,64 ha. Riigimaa valitseja on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja volitatud asutus Maa- ja Ruumiamet. Mäeeraldis hõlmab täielikult Tallinn-Saku liivamaardla (registrikaart nr 0109) täiteliiva aktiivse tarbevaru 117 plokki. Tammemäe V liivakarjäär külgneb läänest Tammemäe VIII liivakarjääriga (KL-512362), idast Tammemäe II (HARM-144) ja Tammemäe III (KMIN-104) liivakarjääridega.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 3 lõike 1 punkti 1 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju. KeHJS §-s 7 punktides 1-3 ei ole korrastamistingimused määratletud tegevusloaks. KeHJS § 7 punkti 4 kohaselt on tegevusluba eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga kavandatavat tegevust lubav käesolevad paragrahvis nimetatud muu dokument. Seega loeb Keskkonnaamet korrastamistingimuste taotluse tegevusloa taotluseks.

KeHJS § 11 lõike 2 kohaselt vaatab otsustaja tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH) algatamise või algatamata jätmise kohta KeHJS § 6 lõikes 2 nimetatud valdkondade tegevuse ja KeHJS § 6 lõikes 21 viidatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul, kuid hiljemalt 90. päeval pärast KeHJS § 6¹ lõikes 1 loetletud teabe saamist. KeHJS § 9 lõike 1 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja. Maapõueseaduse (edaspidi *MaaPS*) § 48 kohaselt annab maavara kaevandamise keskkonnavalda Keskkonnaamet, seega on Keskkonnaamet otsustajaks KeHJS-e tähenduses.

KeHJS § 6 lõige 2 punkti 2 kohaselt peab loa andja andma eelhinnangu selle kohta, kas kaevandatud maa korrastamine on olulise keskkonnamõjuga tegevus ning kaaluma keskkonnamõju hindamise algatamise vajalikkust.

KeHJS § 11 lõike 2³ järgi KMH vajalikkus otsustatakse, lähtudes eelhinnangust ja asjaomase asutuse seisukohast. KeHJS § 11 lõike 4 kohaselt, kui kavandatava tegevuse KMH algatamise või algatamata jätmise otsus tehakse KeHJS § 6 lõigete 2 või 2¹ alusel, lisatakse otsusele eelhinnang.

3. EELHINNANG

KeHJS § 6¹ lg 3 järgi annab Keskkonnaamet eelhinnangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust. Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lg 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“ (edaspidi *määrus nr 31*).

Keskkonnaamet on eelhinnangu andmisel kasutanud järgmisi materjale:

1. Kaevandamisloa nr HARM-153 taotlus, sh KeHJS § 6¹ lg 1 kohane teave;
2. KMH aruanne „Tammemäe V liivakarjääri rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise aruanne“ (koostaja OÜ Inseneribüroo STEIGER, Tallinn 2016, edaspidi *aruanne*);
3. Maa- ja Ruumiameti geoportaali kaardirakendus.

3.1. Kavandatav tegevus

Ettevõttele on antud kaevandamisluba nr HARM-153 Tammemäe V liivakarjääri täiteliiva kaevandamiseks. Kaevandamisluba kehtib 20.12.2018 - 19.12.2030.

Ettevõtte soovib 01.10.2024 esitatud taotlusega korrastamistingimusi Tammemäe V liivakarjääri korrastamiseks.

3.1.1. Tegevuse iseloom ja maht

Kavandatava tegevuse eesmärgiks on Tammemäe V liivakarjääri mäeeraldisel korrastamine. Korrastamise järgselt tekib mäeeraldistega kattuvale alale tehisveekogu.

Korrastamisele kuluvad mahud ja tegevused täpsustatakse korrastamisprojekti.

3.1.2. Tegevuse seosed asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

Kuna antud juhul on tegemist maavara kaevandamistegevuse lõpetamisega seotud loomuliku ning seadusjärgse tegevusega, ei ole kavandataval tegevusel otsest vastuolu õigusaktide, planeeringute ega arengukavadega.

3.1.3. Ressursside kasutamine, tegevuse energiakasutus

Tammemäe V liivakarjääri mäeeraldisel toimub aktiivne kaevandamistegevus. Korrastamisel saab kasutada mäeeraldistel olemasolevat materjali. Korrastamiseks mäeeraldistele juurde toodava materjali vajalikkus ja maht täpsustatakse korrastamisprojekti.

3.1.4. Tegevuse energiakasutus

Võib eeldada, et kavandatav tegevus ei ole energiamahukam kui kaevandamine. Peamised energiatarbijad on korrastamistöödel karjääris töötavad seadmed ja masinad.

3.1.5. Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Tammemäe V liivakarjääris on läbi viidud KMH ja koostati „Tammemäe V liivakarjääri rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise aruanne“ (koostaja OÜ Inseneribüroo STEIGER, Tallinn 2016, edaspidi *aruanne*). Keskkonnamõju hindamise käigus tehti kindlaks võimalike tundlike objektide olemasolu ja seisukord eeldatava mõju piirkonnas, kirjeldati arendaja tehnoloogilisi kavatsusi, analüüsiti ja hinnati kavandatava tegevuse võimalikku keskkonnamõju ning võrreldi seda 0-alternatiiviga. Kavandatava tegevusega kaasneva negatiivse keskkonnamõju vältimise või minimeerimise eesmärgil pakuti välja leevendusmeetmed ning hinnati nende kasutamise eeldatavat efektiivsust. Töös anti soovitusi keskkonnaseire tingimuste seadmiseks ja käsitleti teiste keskkonnalubade vajadust.

Mõju pinnaveele.

Pinnavee reostusohu võib tekkida, kui toimub mõne karjäärimasina avarii töökohal ning kütus või õli satuvad pinnasesse. Sellisel juhul tuleb reostus koheselt likvideerida, et vältida kütuse imbumist karjääri siseveekogusse ja sealt edasi kandumist jõgedesse. Masinatest põhjustatud võimalikke avariisid saab ennetada perioodilise hoolduse ja ülevaatusega, mida tuleb teha vastaval hooldusplatsil. Seadmete tankimine ja hooldus peavad toimuma väljaspool karjääri eelpoolmainitud hooldusplatsil, kus peavad olema ka õli kogumise ja tõrje vahendid. Meetmete õigeaegsel rakendamisel on võimalik vältida olulist mõju pinnavee kvaliteedile.

Kuna puudub vee ärajuhtimine ja tegemist on olemasoleva veekoguga kus kaevandatakse veealust varu, siis ei mõjutata äravoolava veega teisi veekogusid, seda eeldusel kui tööde käigus ei reostata pinnavett.

Lähim märgala Tammemäe V liivakarjäärile on Männiku raba, mis asub ~1,2 km kaugusel ida suunas. Kuna kavandatava tegevuse piirkonnas plaanitud tegevusega veerežiimi ei muudeta, puudub ka mõju Männiku raba veerežiimile. Ka teised kavandatava tegevusega kaasnevad mõjutegurid ei mõjuta Männiku raba. Kavandatava tegevuse asukohta ja Männiku raba eraldavad Tammemäe IV liivakarjäär, Tammemäe II karjäär ja Tammemäe III liivakarjäär.

Mõju põhjaveele

Tammemäe V liivakarjääri mäeeraldisel korrastamise käigus on võimalikuks põhjavee reostuse allikaks transpordimasinate põhjustatavad diiselkütuse või määrdeainete lekked. Selle vältimiseks tuleb tehnikale korraldada perioodilist tehnilist kontrolli. Ala korrastamine veekoguks iseenesest ohtu põhjaveele ei kujuta. Liiva kaevandamisega ei rikuta veepidet, mis kaitseb alumisi põhjavee kihte võimaliku avarii reostuse korral ja seetõttu ei ole avarii korral oodata reostuse levikut sügavamatesse põhjavee kihtidesse. Kavandatava tegevusega ei mõjutata kohalike inimeste tarbekaevudes joogivee taset ega kvaliteeti. Kokkuvõtlikult võib öelda, et taotletav tegevus Tammemäe V mäeeraldisel ei mõjuta veekomplekside taset. Keemiline mõju on välditav, kui on välditavad masinate ja määrdeõlide lekked. Tammemäe V liivakarjääris ei kaasne korrastamisega põhjavee taseme alanemist ega reostumist avarii korral. Kavandatava tegevusega ei mõjutata kohalike inimeste tarbekaevudes joogivee taset ega kvaliteeti.

Karjääri maastiku väärtust tõstetakse rikunud maa korrastamisega, millega moodustatakse alale tehiseveekogu.

Tuginedes KMH aruandes toodule jõuti järeldusele, et korrastamisel Tammemäe V liivakarjääri mäeeraldiselt ei kaasne sellist olulist keskkonnamõju mida ei ole juba leevendatud või mida ei saaks tulevikus leevendada.

Müra, õhu saastatus ja vibratsioon.

Korrastamistööde ajal võib eeldada ajutist peenosakeste kontsentratsiooni tõusu välisõhus ja müra teket, mis on seotud alal töötavate masinatega.

Mõningat tajutavat vibratsiooni võivad tekitada mäeeraldistel töötavad masinad. Lähtuvalt töötavate käsitlevatest õigusaktidest on tehnikale kehtestatud vibratsiooni piirnormid juba valmistajatehases. Seetõttu ei põhjusta korrastamisel kasutatav tehnika vibratsiooni, mis võiks oluliselt negatiivselt mõjutada mäeeraldisel töötavaid inimesi või ümbruskonda.

Korrastamistegevusel on pikaajalises plaanis tugev positiivne mõju seoses häiringute lakkamisega, sest kaevandamistegevus lõpeb.

Valguse, soojuste, kiirguse ega lõhna reostust kaevandamistegevusega ümbruskonnale ei kaasne tekitatav peenosakeste kontsentratsioon on väike materjali loodusliku niiskuse sisalduse tõttu.

Tuginedes KMH aruandes toodule jõuti järeldusele, et korrastamisel Tammemäe V liivakarjääri mäeeraldiselt ei kaasne sellist olulist keskkonnamõju tolmu ja müra osas, mida ei ole juba leevendatud või mida ei saaks tulevikus leevendada.

3.1.6. Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Kaevandatud maa korrastamisel ei teki jäätmeid. Korrastamisel kasutatakse ära mäeeraldisel olemasolevad materjalid nagu näiteks kooritud katend.

Korrastatavale alale on keelatud prügi ladustada. Keskkonnale ohtlikud jäätmed kogutakse teistest jäätmetest eraldi (määrdeõlid, pliiakud, patareid, õlised kaltsud jms) ja käideldakse need nõuetekohaselt (viiakse jäätmejaama vms).

3.1.7. Natura 2000 võrgustiku alad ja muud kaitstavad loodusobjektid

Taotletava mäeeraldise ja selle teenindusmaa kattuvad rohevõrgustiku tuumalaga ~1 % ulatuses, mis ei too kaasa tuumala osatähtsuse langemist alla 90 %. Mäeeraldise keskosas asub eelnevalt kaevandamata jäänud 3,18 ha suurune saar, mis on ettenähtud lindude pesitsemiseks. Natura 2000 võrgustikku alad taotletava mäeeraldise piirkonnas puuduvad. Lähim Natura 2000 võrgustikku kuuluv Rahumäe loodusala jääb mäeeraldisest ~7,6 km kaugusele põhja suunda, mida kavandatava tegevusega ei mõjutata. Taotletava mäeeraldise ja selle teenindusmaa piirkonnas ei ole kultuurimälestisi ega pärandkultuuri objekte.

Tammemäe V liivakarjääri põhjaosas kattub teenindusmaa ~0,9 ha ulatuses ja mäeeraldis ~0,8 ha ulatuses ning kaguosas mäeeraldis ~0,5 ha ulatuses Männiku kõre ja kivisisaliku püsielupaiga ja selle piiranguvööndiga. Kattuv ala on kõrede ja kivisisalike toitumis- ja varjumisala ning lisaks ka viimaste sigimispaik. Lähimad kõre sigimisveekogud asuvad mäeeraldise piirist vaid 80 m kaugusel edela suunas. Nii kõre (I kaitsekategooria) kui kivisisalik (II kaitsekategooria) on liigid, kes asustavad päikesele avatud maastikke (näiteks luitealad, liivikud), kus leidub hõreda taimestikuga alasid toitumiseks ja varjumiseks ning avatud liivaalasid, mis on kivisisalikele vajalikud munemiseks ja kõredele kaevumiseks. Lisaks vajavad kõred sigimispaikadena madalaveelisi, ajutisi veekogusid. Nende kahe liigi elupaikade geoloogilises struktuuris domineerib sageli liiv. Liivasel pinnasel kasvab kidur taimestik ja pinnase struktuur võimaldab juttself-kärnkonnadel maasse kaevuda ja kivisisalikel endale munemiseks sobivad pesakoopad kaevata. Kõre eelistab sigida madalates (vee maksimaalne sügavus 40 cm), laugete kallastega ajutistes veekogudes, mis on 100 % päikesele avatud. Sellistele tingimustele vastavad väga hästi karjääridesse tekkinud madalaveelised lombid. Madalates veekogudes soojeneb vesi kiiresti, luues head tingimused kulleste arenguks. Samuti kuivavad ajutised veekogud suve lõpuks ära, mistõttu on neis harva röövtoidulisi selgrootuid ja kalu, kes võiksid kudu ja kulleseid ohustada. Veekogudega on kõred seotud vaid sigimisperiodil, enamuse ajast veedavad nad aga maismaaelupaikades (hõreda või vähese/madala taimestikuga päikesepaistelistel aladel). Kõred on aktiivsed videvikus ja öötundidel, päeva veedavad nad pinnasesse (enamasti liiva) kaevunult või peituvad lauatiukide, kivide ja puurontide alla või kihuhunnikutesse. Seetõttu on kõredele eluks vajalik nii kvaliteetsetest sigimisveekogudest kui sobivast maismaa-elupaigast koosnev elupaigakompleks. Samas ei tohi elupaigakompleksi erinevad osad olla üksteisest isoleeritud (näiteks tiheda liiklusega maanteed, laiade metsa, võsa, roostiku või veealadega).

Tänapäeval on suurem osa kõre ja kivisisaliku endistest elupaikadest avatud luite- ja liivikualadel metsastamise ja intensiivse kaevandustegevuse tõttu hävinud. Käesoleval ajal asustab 65 % Eestis säilinud kõre asurkondadest liiva- ja kruusakarjääre, mis on enamasti rajatud endistele (nüüdseks metsastatud) liivikutele ja luitealadele. Kuna karjääre ümbritseval metsa- või sooalal kõred elada ei saa, siis on avatud karjäärid kujunenud liigile refuugiumiteks

ehk pelgupaikadeks. Kõre on „pioneerlik“, kes on võimeline väga kiiresti uued ja neile sobilikud alad hõivama. Liiva kaevandamisel pinnasevee tasemeni tekivad päikesele avatud liivapaljandid ja madalaveelised tehisveekogud, mis on kõrele sobivateks elupaikadeks. Seda tõestab ka liigi lai levik Tallinna-Saku liivamaardla neil aladel, kus kaevandamine on toimunud pinnasevee tasemeni. Liiva kaevandamisel lamamini hävivad aga kõrele sobivad elupaigad täielukult, kuna kaevandustegevuse tulemusel tekivad sügavad tehisveekogud, kus liik elada ega sigida ei saa. Liiva lamamini kaevandamise tagajärjel on käesolevaks ajaks hävinud 90 % kõrede kaitseks moodustatud Männiku püsielupaigast, mistõttu tuleb allesjäänud liivaalade kasutamisel arvestada senisest oluliselt rohkem selle ohustatud kahepaiksega. Sarnaselt kõrele on ka kivisisaliku asurkonnad säilinud enamasti karjäärides, kus neid aga ohustab üha intensiivistuv kaevandustegevus.

Maavara (liiv, kruus, paas, savi) kaevandamisel tekkinud veekogud on tavaliselt sobivaks elupaigaks jõevähile, nii ka Tammemäe järv. Enamasti on jõevähk karjääriveekogudesse sattunud kas ametliku või teadmata (ebaseadusliku) asustamisega, mitte liigi looduslikul teel levimisega. Tammemäe järve vähiveekoguna säilitamisel on eelkõige harrastuskalanduslik tähtsus.

Mäeeraldisest ~320 m kaugusele lõuna suunda, teisele poole Tallinna ringteed jääb II kaitsekategooria loomaliigi veelendlase (*Myotis daubentonii*) ~1,7 ha suurune elupaik. Nahkhiirte elu- ja toitumistingimusi soodustavad olemasolevate veekogude säilimine ja uute veekogude rajamine. Samuti on oluline soodustav tegur veekogu kaldala puistu säilimine. Negatiivselt mõjutab nahkhiiri valgustuse kasutamine ning nende häirimine.

KMH aruandes jõuti järeldusele, et kavandatav tegevus ei avalda Natura 2000 aladele negatiivset mõju vaid pigem suurendab tehisveekogu loomise näol looduslikku mitmekesisust.

3.1.8. Tegevusega kaasnevate avariiolekordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Ettevõtte peab järgima ettenähtud ohutusnõudeid, Ettevõtte töötajad peavad olema läbinud vastava koolituse ning kasutatavad seadmed peavad vastama selleks tööks kehtestatud tehnilistele nõuetele. Eelpool nimetatud tingimuste täitmine vähendab avariiolekordade esinemise tõenäosust.

Senine kaevandamine on küll muutnud looduskeskkonda, kuid keskkonna reostumist ei ole täheldatud. Keskkonnakaitse ja ohutustehnika nõuetest kinnipidamise korral ei kahjusta mäetööde jätkamine piirkonna ökoloogilisi tingimusi. Korrastamisel kasutatavad masinad peavad olema läbinud regulaarse tehnilise kontrolli, et vältida diislikütuse ja õli lekkeid. Vältimaks kütte- ja määrdeõlide sattumist karjääri põhja ja sealtkaudu vette ei teostata tehnika remonti karjääris, vaid tangitakse ja hooldatakse masinaid vastavalt kohandatud platsidel. Kui ikkagi peaks tekkima olukord, kus naftaproduktid on masinatest lekkinud, on kaevandaja kohustatud viivitamatult reostuse likvideerima vahenditega, mille olemasolu on karjääris kohustuslik. Mehhanismidest ja seadmetest tekkivad jäätmed kogutakse kokku ning antakse üle jäätmekäitlemisluba omavale jäätmekäitlejale. Korrastavale alale on keelatud prügi ladustada.

3.1.9. Tegevuse seisukohast asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide oht, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide oht teaduslike andmete alusel

Tegevuse seisukohast asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide oht puudub.

4. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

4.1 Olemasolev ja planeeritav maakasutus ning seal toimuvad või planeeritavad tegevused

Korrastamistingimusi soovitakse alale, mis on juba kaevandamistegevusega hõlmatud. Seega on tegemist juba inimtegevusest tugevalt mõjutatud keskkonnaga. Katastriüksuse Tammemäe liivakarjäär (katastritunnus 71801:001:0032) sihtotstarve on mäetööstusmaa 100%. Korrastatud maa sihtotstarve määratakse vastavalt Vabariigi Valitsuse 23.10.2008 määrusele nr 155 „Katastriüksuse sihtotstarvete liigid ja nende määramise kord“. Ala korrastatakse tehisveekoguks.

4.2. Alal esinevad loodusvarad, sealhulgas maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime

Maavara (liiv) on taastumatu loodusvara, seega tuleb seda kasutada võimalikult säästlikult. Kaevandamise seisukohalt tähendab see, et aktiivne tarbevaru tuleb väljata ja kasutada minimaalsete kadudega. Karjääride rajamisel ja nende töötamise jooksul looduslik mitmekesisus vaesestub. Samuti muutub maastiku visuaalne ilme. Need on kaevandamisega kaasnevad paratamatud mõjud. Looduslik mitmekesisus saab hakata taastuma ja maastikuilme paranema peale karjääri korrastamist. Korrastamise peamine eesmärk on tingimuste loomine ala looduslähedasemaks muutumiseks ja elupaikade mitmekesistamiseks ning uute loomiseks.

4.3. Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõeäärsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasutusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Keskkonnaamet käsitleb kavandatava tegevuse mõjualana Tammemäe V liivakarjääri mäeeraldisel teenindusmaad ning 200 m ümber selle, kuna nii kaugele võib teoreetiliselt ulatuda müra- või tolmuhäiring. Kaevandamistegevusega kaasnevad mõjud on seotud kaevandamisega ning avalduvad kaevandamise käigus. Perioodil, kui kaevandamist ei toimu, kavandataval tegevusel mõjusid ei ole v.a. visuaalne häiring. Pärast kaevandamistegevuse lõppemist ning ala korrastamist lõpeb ka kavandatava tegevuse mõju.

Mäeeraldis kattub osaliselt Männiku kõre ja kivisisaliku püsielupaigaga. Kattuv ala on kõrede ja kivisisalike toitumis- ja peitumisala ning lisaks ka viimaste sigimispaik. Kattumisalala pindala on väga väike, mistõttu selle hävimine kavandatava tegevuse tõttu ei halvenda kõre ja kivisisaliku elupaikade üldpindala ega kvaliteeti olulisel määral. Seega ei too kavandatav tegevus nende liikide seisukohast kaasa olulist negatiivset mõju. Samas tuleb karjääri korrastamistingimuste määramisel kindlasti arvestada nende liikide elupaiganõudlusega. Liivaseid kaldaid ei tohi katta huumusrikka pinnasega ega taimestada/metsastada. Nõlvadel peab säilima avatud liiv, mis ajajooksul looduslikult taimestub.

Mäeeraldisest ~320 m kaugusele lõuna suunda, teisele poole Tallinna ringteed jääb II kaitsekategooria loomaliigi veelendlase elupaik. Veelendlased kasutavad Tammemäe järve toitumiskohana. Putukate püüdmine toimub öisel ajal, kui liiva kaevandamisega seotud tegevusi ei toimu. Kavandatav tegevus veelendlast ei ohusta ega tema toitumist ei häirita.

Korrastatavad mäeeraldised ei asu tiheasustusalal ning selle mõjupiirkonnas puuduvad kultuuri või arheoloogilise väärtusega alad, mistõttu neile mõju puudub.

4.4. Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

Keskkonnaseadustik üldosaseadus (edaspidi *KeÜS*) § 23 lõige 1 sätestab, et igaühel on õigus

tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale, millega tal on oluline puutumus. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt on oluline puutumus isikul, kes viibib tihti mõjutatud keskkonnas, kasutab sageli mõjutatud loodusvara või kellel on muul põhjusel eriline seos mõjutatud keskkonnaga. KeÜS § 3 lg 1 kohaselt on keskkonnahäiring ka selline ebasoodne mõju keskkonnale, mis ei ületa arvulist normi või mis on arvulise normiga reguleerimata. Siiski tuleb võimaliku keskkonnahäiringu tekkimist võimalusel ennetada ning kui see pole võimalik, võtta kasutusele leevendusmeetmed.

Kavandataval tegevusel puudub otsene mõju inimestele, sh tervisele, heaolule ning varale, samuti mõju kultuuripärandile, korrastamist teostatakse suurel territooriumil. Puudub koosmõju muude tegevustega, samuti piiriülene mõju. Lähtudes eelnevast ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused-meetmed ei ole vajalikud.

Kaevandamise lõppemisel lõppevad karjääris kaevandamise käigus esinenud häirivad tegurid nagu müra, tolmu ja vibratsioon ning antud piirkonna eluväärtus tõuseb.

Peale korrastamist saab korrastatud alal hakata taastuma asukohale looduskeskkond.

4.5. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Keskkonnamõju hindamisel tuvastatakse kavandatava tegevuse otsene ja kaudne oluline keskkonnamõju keskkonnaelementidele, nagu maa, pinnas, vesi, välisõhk, kliima, maastik ja looduslik mitmekesisus, elanikkonnale, inimese tervisele, heaolule ja varale, kultuuripärandile ja kaitstavatele loodusobjektidele ning nende omavahelistele seostele, samuti võimaliku suurõnnetuse või katastroofiga kaasnev oluline keskkonnamõju, ning kirjeldatakse ja hinnatakse neid. Kas kavandataval tegevusel võib olla otsene või kaudne oluline keskkonnamõju ülalmainitule arvestades:

- 1) mõju suurus;
- 2) mõjuala ulatust, näiteks geograafiline ala ja tõenäoliselt mõjutatava elanikkonna suurus;
- 3) mõju ilmnemise tõenäosust;
- 4) mõju tugevust, kestust, sagedust ja pöörduvust;
- 5) mõju piiriülesust;
- 6) mõju Natura 2000 võrgustiku alale;
- 7) kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega;
- 8) ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalusi.

Liivakarjääri korrastamisel on positiivne mõju nii keskkonnale kui ka ümbritsevale elanikkonnale. Lisaks lakkavad kaevandamisega kaasneda võivad muud häiringud (peenosakeste heide, müra, masinate liikumine teedel jne).

Korrastamistööde käigus eeldatavalt märkimisväärselt tolmu ei eraldu ning müra piirnorme ei ületata. Kaevandamise lõpetamisega lõpevad karjääris kaevandamise käigus esinenud häirivad tegurid nagu müra, tolmu ja vibratsioon ning antud piirkonna elamisväärsus tõuseb.

Karjääri korrastamisel ja sulgemisel jäätmeid ei teki. Samuti ei kaasne kavandatud töödega mõjusid, mis oleksid seotud valguse, soojuste, kiirguse või lõhnadega.

Selleks, et ei kahjustataks põhjavee kvaliteeti ning pinnast, tuleb tehnikat hooldada ja remontida selleks ettenähtud teenindusplatsil või korrastatavast alast väljaspool. Avariide vältimiseks tuleb jälgida masinate tehnilist seisundit.

Lähtudes eelnevast puudub Tammemäe V liivakarjääri korrastamisel oluline negatiivne mõju inimestele, sh tervisele, heaolule ning varale, samuti mõju kultuuripärandile. Oluline

kumulatiivne mõju puudub. Piiriülest mõju ette näha ei ole.

4.6. Eelhinnangu järelendus

Eelhindamise tulemusena järeldeb Keskkonnaamet, et kavandataval tegevusel puudub oluline keskkonnamõju, kuna:

1. Kavandatav tegevus ei mõjuta oluliselt Natura 2000 võrgustiku ala ning kavandatava korrastamisega ei mõjutata kaitsealasid ega Natura 2000 võrgustiku alasid;
2. korrastamine ei mõjuta oluliselt väljakujunenud põhjaveerežiimi, kuna tegevusega veetaset ei alandata;
3. korrastamisega ei ületata piirmäärasid õhusaaste, müra ja vibratsiooni osas;
4. korrastamisega taastatakse maa-ala kvalitatiivne ilme ning piirkonda rajatakse veekogu ja püsielupaik.

KeHJS § 11 lg 8¹ kohaselt KMH algatamata jätmise otsus peab muu hulgas sisaldama asjakohaseid KeHJS § 6¹ lg 1 p 6 alusel esitatud kavandatava tegevuse erisusi või keskkonnameetmeid muidu ilmned võiva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või ennetamiseks. Määruse nr 31 § 5 lg 2 järgi, kui eelhinnangu järelduseks on kavandatava tegevuse KMH algatamata jätmise, esitatakse eelhinnangus põhjendatud juhul ettepanekud vajalikeks keskkonnameetmeteks.

KeHJS § 3³ lg 1 järgi keskkonnameetmed on kavandatava tegevuse elluviimisega kaasneva ebasoodsa keskkonnamõju ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise ning põhjendatud juhul heastamise meetmed. Keskkonnameetmete hulka arvatakse ka keskkonnaseire. KeHJS § 3³ lg 2 kohaselt peavad keskkonnameetmed, sealhulgas keskkonnaseirega jälgitavate näitajate liik ja seire kestus, olema proportsionaalsed kavandatava tegevuse iseloomu, asukoha ja mahuga ning eeldatavalt avalduva keskkonnamõjuga. Keskkonnaseire määramisel ja tegemisel arvestatakse olemasoleva keskkonnaseirega.

5. MENETLUSOSALISTE ÄRAKUULAMINE

Keskkonnaamet saatis XX.03.2026 kirjaga nr XX KeHJS § 11 lõike 2² ja haldusmenetluse seaduse § 40 lõike 2 alusel kohalikule omavalitsusele, Maa -ja Ruumiametile, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusele ning teadmiseks Balti Liiv OÜ tutvumiseks ning seisukoha andmiseks käesoleva eelhinnangu ja KMH algatamata jätmise otsuse eelnõu.

Saku Vallavalitsus ...

Maa-ja Ruumiamet ...

Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus ...

Aare Mark 5064227(maapõu)
Aare.Mark@keskkonnaamet.ee

Monika Laurits-Arro 5302 0849 (loodushoid)
Monika.Laurits-Arro@keskkonnaamet.ee